Voorzitter,

Wie iets van de landelijke politiek volgt, wordt snel **cynisch**. Een premier die niet de daadwerkelijke leider is, de grootste partij die geen partij is. Oplossingen voor niet-bestaande problemen en het allerergste: geen enkele oplossing voor de grootste problemen.

Ik begrijp uiteraard dat deze algemene beschouwingen gaan over de begroting 2025 van de gemeente Kerkrade. Een begroting die gekenmerkt wordt door opdrachten aan wethouders om zelf eerste resultaten te gaan boeken. In die begroting staan ook lastenverhoging. Niet leuk, maar goed om gelijk in perspectief te zetten: het gaat gemiddeld om **vier euro per maand** per huishouden.

De **echte keuzes** worden pas komend jaar gemaakt. Dan redden we het niet met een kleine lastenverhoging of een opdracht voor een wethouder. Maar voordat we vooruitkijken naar 2025, wil de PvdA eerst stilstaan bij de noodzaak om überhaupt keuzes te maken.

Elke gemeente is voor een groot deel afhankelijk van het Rijk, voor het gemak dus gewoon "**Den Haag**". Het gemeentefonds keert jaarlijks miljoenen per gemeente uit en gemeenten moeten daar ook verplicht veel taken voor uitvoeren. Denk aan de Wmo, jeugdzorg en veel ander sociaal beleid. Zo'n **80% van onze begroting** is afhankelijk van bijdrages uit Den Haag.

Maar er is één groot probleem. Gemeenten krijgen steeds meer taken, maar steeds minder knaken. Dat levert in 2026 zoveel spanning op dat meer dan de helft van de gemeenten in Nederland miljoenen tekortkomt.

Of anders gezegd: Den Haag wil heel veel, maar doet heel weinig. Dat was overigens al bekend voor de Kamerverkiezingen van vorig jaar. Over het algemeen gold daarbij het volgende: **Hoe rechtser de partij, hoe slechter de gevolgen voor gemeenten.**

Dat gold overigens voor meer dingen. Veel partijen hadden de mond vol van **bestaanszekerheid**. En toen kwam na de uitslag het nieuwe kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB. Ik presenteer u een korte **bloemlezing**. Luister en huiver.

- Het eigen risico gaat niet omlaag
- De zorgpremie gaat traditioneel omhoog
- Een bezoekje aan een concert of theater wordt duurder
- Sporten wordt duurder
- Een boek kopen wordt duurder
- Op onderwijs wordt bezuinigd

Maar gelukkig, voorzitter, slaagt dit kabinet erin om al maanden met elkaar een potje publiek te worstelen over de rug van mensen. De PVV en de VVD verzinnen keer op keer een crisis om mensen aan te praten dat er een crisis is. En dat is kwalijk, want daarmee worden alwéér **mensen tegen elkaar opgezet**.

Problemen in de samenleving worden niet aangepakt, maar bewust verergerd door deze rechtse partijen.
Want er zijn wel degelijk noodsituaties. Situaties waarbij dit kabinet Nederland en dus ook onze burgers in de steek laat.
Kunt u het zich voorstellen? Bestaanszekerheid als grote probleem, maar het eigen risico blijft gelijk. Wilders zou het morgen oplossen, zei hij in november vorig jaar. Net als het **ziekenhuis** in Heerlen dat volledig open zou blijven.
Waar **laaggeletterdheid** een groot probleem is, maakt deze regering lezen duurder.
Waar **ongezondheid** bestreden moet worden, wordt sporten duurder.

Een regio als de onze voelt zo'n klap drie keer zo hard. We komen van ver, we werken hard. Maar dit kabinet geeft gemeenten als Kerkrade een trap na. We proberen na een kaakslag op te krabbelen, maar krijgen nu een **ongenadige rechtse**.

Maar, voorzitter. Vergeef me mijn **frustratie** over de huidige wind in Den Haag. Want hoe zuur we ook kunnen zijn over Haagse spelletjes, **lokaal** zullen we moeten laten zien hoe het ook kan.

Zorg- en gezondheid
We hebben gezien wat er gebeurde rondom **Zuyderland**. We weten dat gezondheid in Limburg aangepakt moet worden.
Natuurlijk doen we al veel via Trendbreuk, IZA en GALA. Daarmee proberen we het schip te keren en gezondheid al te verbeteren.
Maar we kunnen een extra stap zetten. In navolging van Provinciale Staten dienen we daarvoor een motie in.

De bedoeling is dat provincie, gemeenten en alle relevante partners in het zorgveld samen een **Zorg- en Gezondheidscoalitie** vormen. Samen kunnen zij naar het Rijk stappen. Kerkrade zou met VIE als vooruitgeschoven post voorop moeten lopen om met de provincie deze Limburgse coalitie te smeden.

DICTUM MOTIE
Verzoeken het college van burgemeester en wethouders om:

- *Binnen de bestaande rol van de gemeente Kerkrade samen met provincie, onderwijsinstellingen, zorgorganisaties, zorgverzekeraars en andere relevante partners een Zorg- en Gezondheidscoalitie Limburg te vormen;*
- *Met deze coalitie te verkennen welke financieringskansen er in Den Haag en Europa liggen voor een langjarige aanpak van structurele gezondheidsachterstanden en het versterken van het zorglandschap in Limburg;*
- *In deze coalitie de innovatieve rol van VIE in te zetten met het oog op de doelen van de coalitie;*
- *Indien kansrijk, samen een propositie te ontwikkelen gericht op het aanpakken van structurele gezondheidsachterstanden en zorgpartners op te roepen tot het versterken van het zorglandschap;*
- *Het vormen van deze coalitie, het uitvoeren van de verkenning en het opstellen van de propositie te beleggen bij een coördinerend portefeuillehouder en de gemeenteraad periodiek te informeren over de voortgang.*

Basisonderwijs
Voorzitter, als je wieg bepaalt wat je toekomst is, geldt dat ook binnen Kerkrade. Gezond eten op school kan een wereld van verschil maken. Het zou bijna een grondrecht moeten zijn. Er is ook in 2025 geld beschikbaar voor de **Gezonde Basisschool van de Toekomst**. We hebben pas mogen zien hoe belangrijk dat is voor schoolprestaties. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die gezond eten op school, beter kunnen rekenen.

In Eygelshoven staat inmiddels een nieuwe basisschool, IKC De Droomhof. Kinderen verdienen goed onderwijs en dus ook goede **onderwijshuisvestin**g.
Maar bij dat laatste ziet de PvdA ook uitdagingen voor de toekomst. Ouders, kinderen en leerkrachten willen dolgraag weten waar de toekomst van hun scholen liggen en dat geldt nu met name voor de scholen in Bleijerheide en voor de Diabolo en St. Ursula.

Met het prijskaartje van De Droomhof in gedachten en de problemen van Den Haag wat ons betreft een aandachtspunt voor het studiejaar en de begrotingen vanaf 2026.

Voortgezet onderwijs
Recentelijk mochten enkele raads- en collegeleden deelnemen aan **debatten** op Het Martin Buber. Leerlingen speelden een raadsvergadering na. Ze konden het debat voeren over maatschappelijke onderwerpen.
Onze taak was om de fracties te begeleiden. Maar tegelijkertijd zagen we met veel plezier dat het redeneren van de leerlingen een hele andere kant op ging dan we konden vermoeden.

Wat de PvdA betreft een mooi voorproefje van hoe de gemeente en scholen elkaar kunnen **versterken**. Ga maar na: of het gaat om maatschappijleer, debatteren en betogen of juist meelopen met handhaving, groenbeheer of andere afdelingen, onze gemeente heeft leerlingen veel te bieden. En leerlingen hebben onze gemeente veel te bieden.

Kerkrade is **rijk aan onderwijs**, zowel basis- als voortgezet onderwijs. De samenwerking tussen de gemeenteraad en scholen moet volgens ons structureler. Als we willen dat burgers meer betrokken zijn bij dat wat de gemeente doet. Als we in de toekomst hogere opkomstpercentages willen bij verkiezingen. Als we meer begrip voor elkaar willen.
Het is voor kinderen goed te weten wat democratie is, maar de nuchtere blik van kinderen en jongeren is voor ons in de politiek ook broodnodig.

Daarom dienen we een motie in om deze structurele samenwerking als raad en griffie samen vorm te gaan geven.

DICTUM MOTIE
Verzoekt de griffie om:

- *In samenwerking met domein Burger een programma te ontwikkelen om als gemeenteraad en griffie structureel te werken aan de samenwerking tussen het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en de gemeente;*
- *Het college hier in de uitvoering actief bij te betrekken;*
- *De focus te leggen op thema's als burgerschapsonderwijs en democratie;*

- *Hierbij, in samenspraak met de ambtelijke organisatie, waar van toepassing ook andere thema's en onderwerpen bij te betrekken*

Adviesraden
Voorzitter, nu we in onze beschouwingen toch al zo druk bezig zijn met de toekomst en met jongeren, ook nog het volgende.

Recentelijk is de **kinderraad** geïnstalleerd, samen met haar nieuwe kinderburgemeester. Net als de **Jongeren Adviesraad Kerkrade** vertegenwoordigen zij de jongste generaties in onze gemeente. Gevraagd en ongevraagd geven ze college en raad advies.

Zo'n advies is extreem waardevol! Daarom stellen we voor om dit advies **nog serieuzer** te gaan nemen. Allereerst door als gemeenteraad onze waardering uit te spreken voor het werk dat door deze raden gedaan wordt. Maar ook door dit structureel te borgen in stukken die naar de raad komen. Het dictum van onze derde motie is daarom duidelijk:

DICTUM
Verzoekt het college:

- *In toekomstige raadsstukken in de Nota van Toelichting het kopje "burgerparticipatie" te wijzigen in het kopje "participatie" met als doel om hier toekomstgericht of terugkijkend geïnformeerd te worden over de aanpak van of resultaten uit participatie (burgerparticipatie de adviesraden, kinderraad en/of JARK);*
- *De eerste vijf jaar van de Kinderraad en JARK te evalueren, te bezien of aanpassing van de ondersteuning wenselijk is;*
- *Dit via een raadsinformatiebrief terug te koppelen in het tweede kwartaal van 2025.*

Voorzitter, ik ga afronden.

De beschouwingen over de begroting 2025 waren voor de PvdA Kerkrade lastig. Enerzijds zien we gigantisch veel positieve ontwikkelingen in onze gemeente.
Maar anderzijds baart de toekomst ons zorgen, zeker gelet op alle plannen uit Den Haag.

Daarom hopen we dat de raad vandaag laat zien hoe het ook kan. Hoe je samen dingen kunt bereiken die écht iets betekenen voor burgers. Die niet gaan over beeldvorming door te doen alsof je iets wil bereiken, maar door echt je handen uit je mouwen te steken en resultaten te boeken.

Tot zover in eerste termijn.